

DOI: 10.26565/2227-1864-2024-94-07
УДК 811.161.2'24:791.242(477)

Комунікативні стратегії й тактики в мовленні героїні першого сезону серіалу «Перші ластівки» Лери Фаркаш

Марія Бобро

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри загального та прикладного мовознавства;
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна;
майдан Свободи, 4, Харків, Україна;
e-mail: m.bobro@karazin.ua; <https://orcid.org/0000-0003-4086-4607>*

Катерина Демяніва

*студентка 4 курсу філологічного факультету;
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна;
майдан Свободи, 4, Харків, Україна;
e-mail: demianiva2020.9205066@student.karazin.ua*

Комунікація відіграє надзвичайно важливу роль в житті людини як соціальної істоти. Мовлення персонажів художніх творів є перспективним з огляду на дослідження комунікативної поведінки, оскільки з одного боку, віддзеркалює справжнє мовлення відповідного періоду, а з іншого - є певною мірою більш свідомим, адже для втілення творчого задуму автор ретельно обмірковує репліки героїв, притаманні їм мовні засоби, стиль і характер спілкування. Презентовану статтю присвячено огляду комунікативних стратегій і тактик у мовленні головної героїні серіалу «Перші ластівки» Лери Фаркаш, а також мовних засобів, які допомагають їх реалізувати. Схарактеризовано теоретичні підходи до класифікації комунікативних стратегій і тактик. Відзначено, що в мовленні Лери можна виділити передовсім конфронтативну (базується на протистоянні, веденні дискусії з позиції конкуренції чи конфлікту) та кооперативну (ґрунтується на принципах взаємної підтримки, співпраці та спільного розв'язання проблем) стратегії. З'ясовано, що спочатку в комунікативній поведінці дівчини у її спілкуванні з батьками та однокласниками нижчого соціального статусу переважає конфронтативна стратегія, що виражається застосуванні комунікативних тактик провокації, ігнорування, образи та дискредитації, спрямованих на психологічний тиск на співрозмовника та приниження його соціального статусу. Ці тактики реалізуються в мовленні Лери за допомогою використання згрубілої лексики, іронічно-саркастичного вживання зменшено-пестливих форм, провокативних риторичних питань тощо. З іншого боку, з розвитком сюжету, коли Лера починає тісніше спілкуватися з однокласниками, виявляти більше відкритості і довіри до своїх батьків та друзів, у її поведінці все більше простежується перевага кооперативних стратегій, що реалізуються через тактики компліментів, відкритості та розради, спрямовані на підтримку та заспокоєння у складних ситуаціях, готовність до побудови позитивного діалогу.

Ключові слова: комунікативні стратегії, комунікативні тактики, серіал «Перші ластівки», конфронтативні тактики, кооперативні тактики.

Комунікація відіграє надзвичайно важливу роль в житті людини як соціальної істоти. Будь-яка комунікація має певну мету, якої прагнуть досягти її учасники. Комунікативна мета кожного з учасників спілкування може збігатися повністю чи частково, а може бути відмінною і навіть протилежною. Отже, для досягнення мети спілкування комунікант свідомо чи несвідомо використовує різноманітні вербальні й невербальні засоби, які багато в чому характеризують його як комунікативну особистість.

Мовлення персонажів художніх творів є перспективним матеріалом з огляду на дослідження комунікативної поведінки, оскільки з одного боку, віддзеркалює справжнє мовлення відповідного періоду, а з іншого - є певною

мірою більш свідомим, адже для втілення творчого задуму автор ретельно обмірковує репліки героїв, притаманні їм мовні засоби, стиль і характер спілкування. Українські телесеріали, дія яких відбувається в наш час, надають матеріал для вивчення та наукового осмислення особливостей комунікативної поведінки в контексті сучасної української масової культури, яка розвивається та трансформується відповідно до нових соціальних реалій. Одним із таких серіалів є 1 сезон серіалу «Перші ластівки» (2019 рік, режисер В. Шпаков), який зосереджений на проблемах сучасних підлітків, їхньому пошуку свого місця в світі однолітків і дорослих. Вивчення комунікативних стратегій і тактик головних героїв цього серіалу, зокрема однієї з головних героїнь Лери Фаркаш, допоможе схарактеризувати художнє осмислення

образу сучасного підлітка з його проблемами і переживаннями.

Ступінь розроблення проблеми в лінгвістиці. Сучасні українські вчені та науковці приділяють багато уваги вивченню комунікативної поведінки людини, побудові комунікативних стратегій та застосуванню різноманітних тактик у міжособистісному діалозі. Зокрема, О. Антонов досліджував комунікативні стилі персонажного мовлення [1]; Т. Бобошко описала комунікативні стратегії й тактики, притаманні оцінним висловленням [3, с. 51–58]; Я. Бондаренко досліджувала комунікативно-когнітивний аспект на матеріалі персонажного мовлення в сучасній американській художній прозі [4]; А. Корольова вивчала застосування комунікативних стратегій та тактик в конфліктних ситуаціях [6, с. 48–53]; Ю. Косенко розробляла основи теорії мовної комунікації [7]; Т. Пешкова, О. Воробйова дослідили комунікативні стратегії у німецькомовних галузевих текстах та їх перекладах [10]; І. Фролова проаналізувала дискурсивні стратегії як фундаментальний механізм у структуруванні вербально-соціальної інтеракції [14]; О. Шевчук досліджував комунікативні стратегії та тактики виправдання та звинувачення [16, с. 725–729], Ф. Бацевич розробив основи комунікативної лінгвістики [2]. М. Косовець дослідила комунікативні тактики реалізації стратегії маніпулювання [8, с. 181–192]; Л. Поліщук, Т. Пушкар проаналізували мовленнєві тактики і стратегії ввічливості в політичному дискурсі [11, с. 151–157]; О. Назаренко, О. Нестеренко описали втілення тактики звинувачення, безособового звинувачення, викриття, образи в дискурсі американських політиків-республіканців [9, с. 41–48]; І. Хлестун дослідила комунікативні стратегії та тактики авторської колонки [15, с. 52–57].

Мета презентованої статті – проаналізувати комунікативні стратегії й тактики, що їх використовує головна героїня першого сезону серіалу «Перші ластівки» Лера Фаркаш, а також мовні засоби, які допомагають їх реалізувати.

Викладення основного матеріалу дослідження. Комунікативну стратегію можна трактувати як сплановану систему мовленнєвих актів для досягнення поставленої мети [1; 2, с. 118; 5, с. 33]. За Т. Бобошко, комунікативна тактика – це конкретна мовленнєва дія, що реалізує стратегічну ціль і має значний вплив на її досягнення в ході комунікації [3]. Комунікативна стратегія може включати різні тактики залежно від контексту та реакції співрозмовника [10, с. 207–212]. Використання тактик під час комунікативної діяльності ілюструє здатність мовця оптимально адаптувати свої дії до мінливих умов і реакцій співрозмовників, що є ключовим чинником ефективного спілкування [1].

О. Антонов пропонує класифікацію комунікативних стратегій з огляду на характер взаємодії: монологічні, діалогічні, маніпулятивні, стратегії погодження, ухилення, руйнування, кооперації, пристосування, конфронтації та компромісу [1].

Враховуючи різноманіття підходів і поглядів до визначення комунікативних стратегій і тактик в комунікативному стилі персонажа Лери Фаркаш можна виділити два основні типи спілкування: конфронтативний та кооперативний. Конфронтативний стиль спілкування базується на протистоянні, веденні дискусії з позиції конкуренції чи конфлікту. Конфронтативна стратегія реалізується за допомогою тактик, спрямованих на домінування, критику або пряму відмову в співпраці з іншими учасниками діалогу. [6, с. 48–53; 13, с. 242–249]. Кооперативний стиль комунікації ґрунтується на принципах взаємної підтримки, співпраці та спільного розв'язання проблем. Він передбачає пошук взаємовигідних рішень, врахування інтересів та позицій всіх учасників діалогу [1].

Лера Фаркаш – учениця випускного класу сучасної української школи, вона з достатньо заможної родини, добре навчається, є першою красунею класу. Її характер та стиль поведінки змінюються протягом серіалу, що відбивається і на її комунікативній поведінці. Дівчина є учнівським президентом школи, директор школи прихильно до неї ставиться і висловлює певні очікування: «*Тепер зрозуміло, у кого донька пішла! Вона хоч не кругла відмінниця. Але лідер! Президент школи!*» Однак до більшості однолітків у школі Лера ставиться зверхньо, зневажливо, що стає причиною здебільшого конфронтативної стратегії у її комунікативній взаємодії з ними. Дівчина принижуює тих, хто не відповідає її статусу, надаючи перевагу спілкуванню передовсім з однокласниками з таких самих заможних родин, як і вона сама.

У мовленнєвій поведінці персонажа Лери Фаркаш можемо спостерігати використання декількох видів конфронтативних тактик, зокрема тактики провокації, ігнорування, образи та дискредитації, спрямовані на психологічний тиск на співрозмовника та приниження його соціального статусу. Здебільшого ці тактики простежуються у спілкуванні Лери з однокласниками нижчого соціального статусу та батьками, з якими дівчина має напружені відносини. Розглянемо конкретні приклади.

Тактика ігнорування. У Словнику української мови (далі – СУМ) подано декілька значень дієслова *ігнорувати*, зокрема: «1) Навмисно не помічати кого-, чого-небудь, не звертати уваги на когось, щось; 2) Не брати до уваги чого-небудь, легковажити чимсь» [13]. Тактика ігнорування в мовленні персонажа виявляється в умисній відмові визнавати присутність або висловлення співрозмовника. Ця тактика може бути способом вираження обурення або розчарування, методом демонстрування автономності, також може

слугувати ознакою недовіри та бажання зберегти власні кордони в спілкуванні. У персонажа Лери Фаркаш тактика ігнорування особливо виражена на вербальному рівні і виявляється у її словесних реакціях. Наприклад, можемо спостерігати її у розмові з батьком, коли той висловлює занепокоєння щодо того, навіщо доньці потрібні гроші, підозрюючи, що вона могла потрапити в неприємну ситуацію.

Батько: ...скажи, як ти? Як? Гроші допомогли тобі?

Лера: Так, але їх виявилось недостатньо.

Батько: Як не достатньо? Що трапилося?

Лера: **Не питай, просто допоможу.**

Батько: Леро, у що ти вляпалася? Кажу! Лера, донечко, ну як не питай?

Лера: **Тато! Не питай, ну, просто допоможу!**

Дівчина уникає відповіді на питання батька (Що трапилося? Леро, у що ти вляпалася?) і прямо виражає своє небажання ділитися подробицями ситуації (**Не питай, просто допоможу; не питай, ну просто допоможу!**). Повторне вживання наказового дієслова *не питай*, вживання посилювального *ну* свідчать про її намагання відсторонитися від обговорення чутливих питань, про стійку недовіру до батька, хоча той є єдиною людиною, до якої вона може звернутися по допомогу.

Тактика провокації. СУМ визначає провокацію як «навмисні дії проти окремих осіб, організацій, держав тощо з метою штовхнути їх на згубні для них вчинки» [12, том 8, с. 144]. Тактика провокації у конфронтативній стратегії спілкування передбачає навмисні дії, вживання ретельно підібраних слів, може включати іронічні або саркастичні вислови, пряму критику, перебільшення, риторичні запитання або зухвалі зауваження, які є спрямованими на викликання емоційної реакції в опонента. Метою провокативної мовної поведінки є стимулювання співрозмовника до конкретних відповідей чи дій.

Лера: Ну окей, я зустрінуся з тим, **хто першим** зніме труси. **Слабо?**

У зазначеному фрагменті мовлення Лера вдається до тактики провокації у діалозі з Нікітою та Максом, використовуючи мовні засоби, що стимулюють конкуренцію (*хто перший*) та викликають амбіції співрозмовників. Провокативне запитання «слабо», що є викликом до хлопців, спрямоване на підбурення до дій та мотивує відповіді на виклик.

Лера: Як же тобі **мамочка** дозволила **татуху** зробити?

У цьому прикладі Лера вдається до використання тактики провокації в спілкуванні з Федею, мати якого працює в поліції і справляє враження досить авторитарної матері, яка контролює життя сина. Обравши зменшувально-пестливу форму *мамочка*, щоб надати провокативного та іронічного відтінку своєму запитанню, дівчина намагається спровокувати

співрозмовника, піддаючи сумніву його самостійність у рішеннях.

Мама: *Коза малолітня . Тебе водій під школою 2 години чекав . Я вже хотіла до поліції дзвонити.*

Лера: **Так чого ж не подзвонила, га? Чи в угарі номер забула? 102 – безкоштовно.**

Мама: *Паскуда, як ти розмовляєш?*

Лера: *Я в лікарні була . У батька інфаркт. Ну, а ти й далі сиди і пий своє **вінішко**. Чи може тобі **льодо** принести?*

Цей приклад діалогу між Лерою та її матір'ю демонструє конфлікт в їхніх взаємовідносинах. Мати дівчини зі свого боку постійно вдається до конфронтативної стратегії у спілкуванні з донькою, використовуючи, зокрема, нарікання (*Тебе водій під школою 2 години чекав*) та образливі слова (*Коза малолітня; паскуда*), що стають каталізатором конфронтативної реакції від Лери. Вона за прикладом поведінки матері, застосовує аналогічну стратегію, використовуючи провокаційні риторичні питання (*Так чого ж не подзвонила?*), саркастичні висловлювання (*га, в угарі, 102 – безкоштовно*), зменшувально-пестливі слова з негативною конотацією (*вінішко*).

Тактика образи. Згідно з СУМ, *образ*: «Зневажливе висловлювання, негарний вчинок і т. ін., що спрямовані проти кого-небудь і викликають у нього почуття гіркоти, душевного болю» [13]. Тактика образи у комунікативній діяльності базується на використанні словесних засобів із метою принизити, висміяти або знецінити співрозмовника або його дії. Це можуть бути різкі, грубі висловлювання або зневажливі коментарі. Тактика образи часто викликає почуття гніву, обурення або розчарування і може використовуватись для займання домінуючої позиції в дискусії. Тактика образи може мати як прямий вияв, коли застосовується лайлива або згрубіла мова, так і непрямий, за допомогою іронії чи прихованих зневажливих натяків. У мовленнєвій поведінці Лери Фаркаш часто можна спостерігати застосування прямої тактики образи. Звернімо увагу на згрубілу лексику, яку вживає Лера у спілкуванні з однокласниками:

Лера: *О, твоя свинка Поля прийшла.*

Таке звертання до Поліни, не надто стрункої дівчини, вказує на намагання знецінити дівчину як особистість і демонструє зневагу та презирство, при цьому зменшувально-пестлива форма іменника (свинка) лише підсилює загальне враження знуцання.

Лера: *Жожен...Лошари!*

У цьому прикладі використання згрубілої лексики спрямоване на демонстрацію зверхнього ставлення Лери до своїх однокласників та накладення на них стигми некомпетентності або меншовартості..

Тактика дискредитації. *Дискредитація* – «Підрив довір'я до кого-, чого-небудь; применшення авторитету, значення когось, чогось» [13]. Тактика дискредитації базується на застосуванні мовленнєвих актів, спрямованих на підрив авторитету, репутації або довіри до

співрозмовника, що досягається зокрема викривленням відомої інформації, висміюванням. Дискредитація може реалізовуватись через саркастичні зауваження, вираженні сумнівів щодо компетентності та моральних якостей опонента.

Лера: *О, Федя. А чьо ж без Поліни?*

Ден: *Так вони ще влітку розбіглися.*

Лера: *Я ж казала, що це ненадовго*

У цьому діалозі Лера вдається до тактики дискредитації, використовуючи провокативне запитання (*А чьо ж без Поліни*) та демонструючи свою досвідченість і здатність передбачити події (*Я ж казала, що це ненадовго*). Дівчина нав'язливо піддає сумніву міцність взаємин Феді з Поліною, підриває його авторитет, виказуючи скептичне ставлення стосовно його здатності підтримувати тривалі стосунки.

З іншого боку, з розвитком сюжету, коли Лера починає тісніше спілкуватися з однокласниками, виявляти більше відкритості і довіри до своїх батьків та друзів, у її поведінці все більше простежується перевага кооперативних стратегій. Це свідчить про її розвиток як персонажа.

Кооперативна мовленнєва поведінка Лери представлена через тактики компліментів, відкритості та розради, спрямовані на підтримку та заспокоєння у складних ситуаціях, готовність до побудови позитивного діалогу. На початку серіалу тактики кооперативної стратегії простежувалися лише у взаємодії Лери з вчителями, але з часом, коли в неї розвиваються більш тісні та довірливі стосунки з однокласниками, дівчина все більше спілкується з ними в межах кооперативної стратегії. Звернімося до конкретних прикладів.

Тактика компліменту. Відповідно до СУМ, *комплімент* – «Приємні, люб'язні слова; похвала, лестощі» [13]. Тактика компліменту в кооперативній стратегії спілкування ґрунтується на висловленні схвалення, захоочення чи позитивної оцінки співрозмовника або його дій. Через піднесення певних рис, якостей, досягнень або вчинків співрозмовника, реалізується мета підсилити самооцінку, посилити довіру і привітність у взаєминах.

Лера: *Слухай, а ти чого не танцюєш?*

Нікіта: *Та якось не хочеться.*

Лера: *Ти що соромишся?*

Нікіта: *Хто я? Та не.*

(танцює)

Лера: *Слухай, ну це дуже круто.*

У цьому фрагменті Лера використала тактику компліменту, спрямовану на підсилення впевненості Нікіти. Встановивши контакт (*Слухай, а ти чого не танцюєш?*), дівчина спонукає його до дії дещо провокативним запитанням (*Ти що соромишся?*). Після того як Нікіта продемонстрував свої здібності до танцю, Лера висловлює прямий комплімент, оцінивши його виступ (*дуже крутий*), що сприяло

створенню позитивного емоційного фону та зміцненню його впевненості в собі.

Тактика відкритості. Відкритий означає «прямий, щирий» [13]. Тактика відкритості в кооперативній комунікативній стратегії базується на щирому і прямому висловленні думок, власних переживань та намірів. Відкритість сприяє побудові довіри, закладає фундамент для довгострокових та міцних взаємовідносин.

Батько: *Леро, я завжди хотів з тобою поговорити про це, але якось все... Ти, пробач мені, я був поганим батьком тобі. Так-так, поганим, бо... я завжди... знаєш, цей клятий бізнес. Я хотів, щоб у вас з мамою все було. Але зараз розумію, що треба було просто бути з тобою. Тримати тебе за руку і... Гуляти, я не знаю...*

Лера: *Невже ти досі не зрозумів? Мені не це було від тебе потрібно. Чому ти жодного разу мене не захистив? Вона мене біла, а ти розвертався і йшов на свою клятву роботу.*

Батько: *Так, вибач... Я не знаю... Я...*

У цьому діалозі Лери з батьком ми бачимо, як обидва реалізують тактику відкритості. Лера використовує прямі питання (*Невже ти досі не зрозумів? Чому ти жодного разу мене не захистив?*), які розкривають її глибоке розчарування та незадоволення, виражають особисті емоції та невдоволення, але водночас спонукають співрозмовника до відповідної реакції і готовності для подальшого обговорення проблеми і взаєморозуміння.

Тактика розради. СУМ визначає розраду як: «1) Те, що приносить заспокоєння, полегшення в горі, печалі. 2) Втіха, розвага» [12, том 8, с. 787]. Тактика розради в кооперативній стратегії спілкування базується на емпатії та вираженні підтримки співрозмовнику, який переживає емоційний дискомфорт. Використання тактики розради сприяє створенню більш довірливих та міцних взаємин між учасниками спілкування.

Лера: *Нік, можна тебе?*

Нікіта: *Нафіга?*

Лера: *Поговорити. Слухай, мені шкода, що так сталося з тим скайпом... Я не знала, що в тебе є сестра, і що в неї з обличчям.*

Нікіта: *Не лїзь!*

Лера: *Нік, ти не зрозумів, я можу допомогти.*

В цьому прикладі ми спостерігаємо використання тактики розради в діалозі Лери з Нікітою. Дівчина проявляє емпатію, висловлюючи Нікіті своє співчуття (*мені шкода; я не знала*) та готовність підтримати його (*я можу допомогти*).

Лера: *Нік, у тебе завтра випускний, я не хочу, щоб ти його пропускав через мене.*

Нікіта: *Я не піду без тебе.*

Лера: *А давай, я піду з тобою? Просто не так, як усі...*

Лера пропонує Нікіті компроміс, користуючись тактикою розради для його заспокоєння. Виявляючи бажання не бути причиною, за якої Нікітою пропустить випускний (*я не хочу*), дівчина пропонує вирішення проблеми, обіцяючи бути присутньою на

випускному подумки (*піду з тобою, ... просто не так, як усі*).

Як бачимо, протягом серіалу Лера розвивається як особистість. З часом дівчина проявляє такі якості, що роблять її більш глибоким, позитивним персонажем. Вона усвідомлює свої проблеми, і розуміє що сама не зможе впоратися з ними. Лера виявляє здатність до співпраці та співчуття, що виявляється у поступовому переважанні кооперативних тактик спілкування.

Висновки і перспективи дослідження.

Таким чином, можемо говорити, що переважання конфронтативних чи кооперативних тактик у мовленні Лери Фаркаш

повною мірою корелює з розвитком особистості цієї героїні протягом серіалу і змінами у її ставленні до близьких людей і однолітків, зокрема однокласників. В цілому, вивчення комунікативних стратегій і тактик персонажа художнього фільму відіграє значну роль для усвідомлення місця та ролі цього персонажа в сюжеті. Аналіз мовленнєвої поведінки героя дозволяє глибше проникнути у його внутрішній світ, розкрити мотивацію його вчинків та взаємодію з іншими персонажами. Результати проведеного дослідження надалі бути розширені шляхом дослідження комунікативної поведінки інших персонажів серіалу.

Список використаної літератури

1. Антонов О. В. Комунікативні стилі персонажного мовлення: лінгвопрагматичний та соціолінгвістичний аспекти (на матеріалі сучасної американської драми): дис. на здобуття ступеня канд. філол. наук : 10.02.04. Житомир, 2016. 227 с.
2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: Підручник. Київ: Вид. центр «Академія», 2004. 344 с.
3. Бобошко Т. М. Комунікативні стратегії і тактики та оцінні висловлення. *Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи*. 2013. С. 51–58.
4. Бондаренко Я. О. Дискурс акцентуованих мовних особистостей: комунікативно-когнітивний аспект (на матеріалі персонажного мовлення в сучасній американській художній прозі): автореф. дис. на здобуття ступеня канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2002. 18 с.
5. Дегтярьова К. В. Основи теорії мовної комунікації: навчально-методичний посібник для студентів філологічного факультету зі спеціальності 7.010103 «Педагогіка і методика середньої освіти. Українська мова і література та мова і література (вивчається одна мова)». Полтава, 2007. 50 с.
6. Корольова А. В. Стратегії і тактики комунікативної поведінки учасників спілкування в ситуаціях конфлікту. *Studia Linguistica*. Київ. ВЦ «Київський університет». 2008. № 1. С. 48–53.
7. Косенко Ю. В. Основи теорії мовної комунікації: навч. посіб. Суми: Сумський державний університет, 2011. 281 с.
8. Косовець, М. Комунікативні тактики реалізації стратегії маніпулювання в англomовному детективі. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія»*. 2021. Вип. 45. С. 181–192. DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2021.45.16>.
9. Назаренко О., Нестеренко О. Особливості сучасного дискурсу американських політиків-республіканців. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія»*. 2023. Вип. 56. С. 41–48. DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2023.56.5>
10. Пешкова Т., Воробйова О. Комунікативні стратегії у німецькомовних галузевих текстах та їх перекладі. *Актуальні проблеми іноземної філології та перекладознавства*. 2022. Т. 4, № 56. С. 207–212. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/56-4-35>
11. Поліщук, Л., Пушкар, Т. (2021). Мовленнєві тактики і стратегії ввічливості в англomовному політичному дискурсі. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія»*. 2021. Вип. 47. С. 151–157. DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2021.47.20>
12. Словник української мови. В 11 томах. Т. 8. Київ: Наукова думка, 1977. 927 с.
13. Словник української мови ONLINE. Український мовно-інформаційний фонд НАН України, 2015 – 2024. URL: <https://sum20ua.com/Entry/index?wordid=1&page=0>
14. Фролова І. Є. Дискурсивна стратегія як організуючий конституент вербально-соціальної інтеракції. *Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи: зб. наук. праць*. 2009. № 3. С. 242–249.
15. Хлестун І. В. Комунікативні стратегії і тактики авторської колонки (на матеріалі дописів Лариси Денисенко, Олега Коцарева, Катерини Бібкіної, Ірени Карпи, Юлії Стахівської). *Слобожанський науковий вісник. Серія: «Філологія»*. 2023. Вип. 4, С. 52–57. DOI: <https://doi.org/10.32782/philspu/2023.4.11>
16. Шевчук О. Л. Комунікативні стратегії та тактики мовленнєвих жанрів виправдання та звинувачення. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки*. 2009. № 20. С. 725–729.

Надійшла до редакції 10 березня 2024 р.

Прийнята до друку 13 квітня 2024 р.

References

1. Antonov, A. (2016). Communicative styles of character's speech: linguopragmatic and sociolinguistic aspects (based on modern American drama) [Candidate of Philological Science's thesis], Zhytomyr Ivan Franko State University, Zhytomir, 227 p. [in Ukrainian].
2. Batgevych, F. (2004). Fundamentals of communicative linguistics. Kyiv: Publishing centre «Academiya», 344 p. [in Ukrainian].
3. Boboshko, T. (2013). Communicative strategies and tactics and evaluative statements. *Linguistics of the 21st century: new research and perspectives*, P. 51–58. [in Ukrainian].
4. Bondarenko, Ya. (2002). Discourse of accentuated linguistic personalities: communicative-cognitive aspect (based on character speech in modern American literary prose) [Extended abstract of Candidate of Philological Science's thesis], Kyiv, 18 p. [in Ukrainian].
5. Degtyareva, K. (2007). Fundamentals of the theory of language communication: an educational and methodical manual for students of the Faculty of Philology, program major 7.010103 «Pedagogy and Methodology of Secondary Education. Ukrainian language and literature and language and literature (one language is studied)». Poltava, 50 p. [in Ukrainian].
6. Koroleva, A. (2008). Strategies and tactics of communicative behavior of communication participants in conflict situations. *Studia Linguistica*. Kyiv. Publishing centre «Kyiv University». № 1, 48–53. [in Ukrainian].
7. Kosenko, Yu. (2011). Fundamentals of the theory of language communication: ed. manual. Sumy: Sumy State University, 281 p. [in Ukrainian].
8. Kosovets, M. (2021). Communicative tactics of implementation of manipulation strategy in English detective. *Problems of the Humanities. Series «Philology»: a Collection of Scientific Works of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 45, P. 181–192. [in Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2021.45.16>.
9. Nazarenko, O. and Nesterenko, O. (2023). Peculiarities of the Current Discourse Of The American Republican Politicians. *Problems of the Humanities. Series «Philology»: a Collection of Scientific Works of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 56, P. 41–48. [in Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2023.56.5>
10. Pieshkova, T., Vorobiova, O. (2022). Communicative strategies in German-language industry texts and their translation. *Current issues of foreign philology and translation studies*, Vol.4, № 56, p 207–212. [in Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/56-4-35>
11. Polishchuk, L. and Pushkar, T. (2021). Speech tactics and politeness strategies in English political discourse. *Problems of the Humanities. Series «Philology»: a Collection of Scientific Works of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 47, P. 51–157. [in Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2021.47.20>
12. Dictionary of the Ukrainian language: in 11 volumes. (1977) Vol. 8. Kyiv: Naukova Dumka. [in Ukrainian].
13. Dictionary of the Ukrainian language ONLINE. (2015 – 2024). Ukrainian Lingua-Information Fund of The National Academy of Sciences of Ukraine. URL: <https://sum20ua.com/Entry/index?wordid=1&page=0>
14. Frolova, I. (2009). Discursive strategy as an organizing constituent of verbal-social interaction. *Linguistics of the 21st century: new research and perspectives: coll. of scientific works*, № 3., P. 242–249. [in Ukrainian].
15. Khlystun, I. (2023) Communicative strategies and tactics of the author's column (based on the contributions of Larisa Denysenko, Oleh Kotsarev, Kateryna Babkina, Irena Karpa, Yulia Stahivska). *Slobozhan Scientific Bulletin. Series: «Philology»*, 4, P. 52–57. [in Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.32782/philspu/2023.4.11>
16. Shevchuk, O. (2009). Communicative strategies and tactics of the speech genres of justification and accusation. *Scientific Works of Kamianets-Podilskiy Ivan Ohienko National University. Philological sciences*. №20, P. 725–729. [in Ukrainian].

Submitted March 10, 2024.

Accepted April 13, 2024.

Mariia Bobro, Candidate of Philological Sciences, associate professor of the Department of General and Applied Linguistics, Karazin Kharkiv National University (4 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine); e-mail: m.bobro@karazin.ua; <https://orcid.org/0000-0003-4086-4607>

Kateryna Demianiva, 4-year student of the Faculty of Philology, Karazin Kharkiv National University (4 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine); e-mail: demianiva2020.9205066@student.karazin.ua

Communicative strategies and tactics in the speech of Liera Farkash, the heroine of the first season of the TV series *Early Swallows*

Communication plays an extremely important role in the life of humans as social beings. The speech of characters in literary works is promising in terms of studying their communicative behavior, since, on the one hand, it reflects the actual speech of a particular period, and on the other, it is to some extent more deliberate, as the author, in order to realise their creative intention, meticulously thinks over the characters' words, the linguistic means they use, the style and nature of their communication. The present article considers the communicative strategies and tactics in the speech of Lera Farkash, the main character of the TV series *Early Swallows*, as well as the linguistic means that facilitate their implementation. Theoretical approaches to the classification of communicative strategies and tactics have been characterized. It is pointed out that primarily confrontational (based on opposition and carrying out discussions from a competitive or conflictual standpoint) and cooperative (based on the principles of mutual support, collaboration, and joint problem-solving) strategies are characteristic of Lera's speech. It has been discovered that initially the confrontational strategy predominates in the girl's communicative behavior in her interactions with her parents and classmates of a lower social status, which shows through application of communicative tactics of provocation, ignoring, offense, and discreditation aimed at psychological pressure on the interlocutor and diminishing their social status. These tactics are implemented in Lera's speech through the use of coarse vocabulary, ironic and sarcastic use of diminutive-affectionate forms, provocative rhetorical questions etc. On the other hand, as the plot develops, when Lera starts to communicate with her classmates more closely, becomes more open and trustful with her parents and friends, her behavior increasingly tends to employ cooperative strategies, implemented through the tactics of compliments, openness, and consolation, aimed at supporting and soothing in difficult situations.

Keywords: communicative strategies, communicative tactics, TV series "Early Swallows", confrontational tactics, cooperative tactics.
